

רבי (5) שמעון אומר:

אם אמרה לה "הריני כמותיך", שתיהן מותרות.

כלומר: אם בשעת הנדר אמרה סתם "ואני" ואחר כך פירשה דבריה שלא נתכוונה לקבל על עצמה נזירות אלא אם כן לא תופר נזירותה של חברתה, אף היא מותרת. (6)

שמע מינה: בעל מיגז גיזו! (7)

מר (1) זוטרא בריה דרב מרי אמר:

חאי דאמרינן בברייתא [לדעת תנא קמא] שאם אמרה "ואני" והפר בעלה לראשונה, הרי השניה אסורה —

היינו דרמי בר חמא, כלומר: מזה יש לך לפשוט את בעייתו של רמי בר חמא!
דבעי רמי בר חמא:

האומר: הרי עלי כבשר זבח שלמים העומד לפניו ועדיין לא נזרק דמו — ויש בו איסור מעילה ויכול אדם להתפיס בו — וכגון שאמר על חפץ אחר: "זה עלי כזה", מזה דינו של הדבר שאסר עליו?

וצדדי הספק הם:

כי מתפיס איניש בעיקרא מתפיס [האם כוונת אדם להתפיס במצב הנוכחי של הבשר כשעדיין הוא אסור] ואם כן אף החפץ אסור?

כרבי אלעזר הקפר והברייתא הזו היא כרבנן. וב"קין אורה" תמה על דבריהם: מה ענין מחלוקתם של רבי אלעזר הקפר ורבנן לנידון אם בעל "מיעקר עקר" או "מיגז גיזו"? וראה מה שכתב ב"ברכת ראש".

והרא"ש כתב ליישב, שיש לדחות את הראיה שמביאה הגמרא לעיל שבעל מיעקר עקר ממה שאינה מביאה עולת העוף, ומשום שיש לומר: לעולם בעל מיגז גיזו ומכל מקום אינה מביאה עולת העוף כיון שנאמר "וזהזיר לה" את ימי נזרו והביא כבש בן שנתו לאשם" אימתי והביא כשצריכים להזיר, אבל זו שהופר נזרה, אף על פי שנטמאת תחילה אינה צריכה להביא, וראה בזה ב"שלמי יוסף" סימן מ.

1. א. השמועה מתבארת על פי פירוש הר"מ בתוספות.

ב. לשיטה זו לשון הגמרא אינו בדוקא, והוא כמו "אמר מר זוטרא בריה דרב מרי", כי הוא ענין חדש ולא בא לחלוק.

5. דברי רבי שמעון מתבארים כפירוש מהר"ף בתוספות, וכפי שהבין דבריהם ב"ארזי הלבנון".

6. כן פירשו התוספות, ומשום שהוקשה להם, דאם נפרש כפשוטו שנזירותה תיפסק בשעה שתיפסק נזירותה של חברתה, הרי אינה יכולה לעשות כן, שהרי זה דומה למי שאמר "הריני נזיר היום ולמחר איני נזיר" שאין נזירותו נפסקת, ראה בדבריהם.

וראה עוד בתוספות בפירושם הראשון שרבנן ורבי שמעון לא נחלקו, ולא בא רבי שמעון אלא להוסיף, ראה שם וב"ארזי הלבנון".

7. התוספות תמהו על דברי הגמרא, שהרי מן הברייתא שהובאה קודם ברייתא זו מוכח — וכפי שביארה הגמרא — ד"בעל מיעקר עקר", שאם לא כן תיקשי: תייתי נמי עולת העוף, ואין דרך הש"ס אחר שהוכיח ש"בעל מיעקר עקר" להביא ברייתא בהיפוך ולהוכיח ש"בעל מיגז גיזו"!

ותירצו התוספות: שהברייתא הקודמת היא

זריקת דמים, כי סבור היה שאפשר להתפיס בו —

ומשום דאף על גב דאחר שנזרק דמו מצי אכיל ליה ואין בו מעילה, מכל מקום הרי בחוץ מיקדש קדיש, יש בבשר קדושה לענין זה שאסור לאוכלו חוץ לירושלים, (4) ולכן סבור היה שיכול להתפיס בקדושה זו.

אבל הכא באשה, הרי ודאי שלא נתכוונה להתפיס בה לאחר ההפרה, **דאי סלקא דעתך בצננא קא מתפיס**, הא הפר לה בעלה ושוב אין בה נזירות כלל, ובמה היתה טועה חברתה להתפיס בה?! ובהכרח שבמצבה הנוכחי הוא שהתפיסה.

איכא דאמרי: היינו דרמי בר חמא ודאי, ואין לחלק ביניהם.

מסתפקת הגמרא: אם אמרה לה אשה לנזירה: "הריני נזירה בעקבך", מאי דינה של האשה המתפיסה לאחר שהיפר לה בעלה לראשונה?

או דילמא בצננא [לשון: צינון] **מתפיס**, כוונתו היה להתפיס באותו בשר לאחר שהצטנן האיסור והלך לו. (2)

וספק זה של רמי בר חמא יש להסתפק גם במי שהתפיסה בחברתה הנזירה שבעלה יכול להפר לה את נזירותה, האם כוונתה להתפיס בה במצבה הנוכחי, או שמא אין כוונתה להתפיס בה אלא לאחר שיצנן בעלה את האיסור על ידי הפרה —

והיות ולמדנו בברייתא שהיא נתפסת בנזירות, הרי שמע מינה: בעיקרא מתפיס, ונפשטה בעייתו של רמי בר חמא.

ודוחה הגמרא: **מי דמי** [וכי אטו דומים שני הענינים זה לזה]?!?

חתם — בבעייתו של רמי בר חמא — **כיון דאמר "הרי עלי כבשר זבח שלמים"**, (3) כלומר: שאמר "הרי זה עלי כמו זה", והדבר שבו התפיס היה זבח שלמים; בזה יש להסתפק שמא נתכוין להתפיס בו לאחר

התפיס בעיקרו של הבשר כשהיה עדיין אסור, או שנתכוין להתפיס במצבו העכשוי של הבשר שאי אפשר להתפיס בו.

ובהגה"ה בתוספות כאן ביאר, שרמי בר חמא אמר "הרי עלי כבשר זבחי שלמים מהו" וסתם ולא פירש את כוונתו, ונחלקו הסוגיות בביאור כוונתו, והביא כמה דוגמאות לזה בש"ס.

3. אין הלשון בדוקא, אלא כפי שנתבאר, וכמבואר בגמרא נדרים יא ב.

4. הוא הדין שיכולה היתה הגמרא לומר שיש בבשר קדושה לענין איסור לאוכלו בטומאת הגוף או חוץ לזמנו, תוספות.

2. א. ואף שיש בו איסור גם לאחר זריקת דמים וכגון לטמאים שאסורים לאכול בשר קדשים, מכל מקום אינו יכול להתפיס באיסור זה; והר"ן בנדרים יא ב ביאר טעמו של דבר, כי איסור זה אינו מחמת נדרו והקדשו, שאם כן הרי היה אסור לכל, אלא איסור הוא שהטילה התורה על הקדשים שלא יאכלום בטומאה, והיות ואין איסור זה מחמת נדרו, אי אפשר להתפיס בו, שאין מתפיסין אלא בדבר הנדור [על ידי אדם] ולא בדבר האסור [על ידי שמים].

ב. בעייתו זו של רמי בר חמא מובאת גם בגמרא נדרים יא ב, ובאופן אחר: כגון שהיה מונח לפניו בשר זבחי שלמים לאחר זריקת דמים, ואמר "זה כזה", והספק הוא: אם נתכוין

"ואני", אינו יכול להפר; וקא סלקא דעתין שלכן אינו יכול להפר, היות ואם תופר נזירותה תתבטל אף נזירותו, והתורה אמרה: "לא יחל דברו", שלא יגרום לכך שיתחלל דיבורו.⁽⁷⁾

והטעם שמתבטלת נזירותו — לפי ההוה אמינא של הגמרא — הוא משום שהדבר הרי תלוי הוא בו אם להפר אם לאו, והוא נותן דעתו להתיר, והרי זה כאילו אמר "הריני בעקיבך".⁽⁸⁾

ואי סלקא דעתך: אפילו כי אמר לה [הבעל לאשתו] "הריני בעקיבך" בעיקרא קא מתפיים קודם שהופרה נזירותה, אם כן גם הבעל לא נתכוין למצב שלה בסופה, אלא כמצב שלה עכשיו קודם שהיפר לה.

ואם כן ליפר לה לדידה ותתבטל נזירותה, ולוקים דידיה [ואילו נזירותו תהא קיימת] ואם כן למה לא יפר לה!?

אלא לאו שמע מינה: אם אמר לה "הריני בעקיבך" בכולה דמילתא מתפיים, והילכך

האם "בעקיבך" פירושו: "בסופך"⁽⁵⁾ ואם כן כי אמרה "הריני בעקיבך", בכולה מילתא היא דאמרה, כלומר: רצונה להיות כחברתה מתחילה ועד סוף, והיתה דעתה של זו שהתפיסה, שאם בסופו של דבר יפר בעלה לחברתה, אז אין היא מקבלת על עצמה נזירות כלל הואיל ורצונה להיות כחברתה —

ואם כן שריא השניה כשיפר בעלה של הראשונה לראשונה.

או דילמא: "בעקיבך" פירושו: "בגללך"⁽⁶⁾ כלומר: הרי אני בעקבותייך לקבלת נזירות כמיקמי דליפר לה בעלה [כדנינה קודם שהפר לה בעלה] —

ואם כן אף אם יפר לה בעלה לראשונה, זו שהתפיסה עדיין היא אסירא [באיסורה היא עומדת].

תא שמע ממשנתנו:

האשה שנדררה בנזיר, ושמע בעלה ואמר

8. לשון התוספות הוא: דכי היכי דאשה שאמרה "הריני בעקיבך" — בכולה מילתא [מיתפיים], הכי נמי בעל בכולה מילתא מיתפיים, דנהי דודאי דאיניש בעלמא שאמר "ואני" דעתו כמעיקרא, מפני שאין בידו להתיר ואינו נותן דעתו להתיר, אבל בעל שבידו להתיר דעתו להתיר יותר משאר מתפיים, והוי כאילו אמר "הריני בעקיבך".

והדברים צריכים ביאור, שאילו היה הספק אם יכולה היא לומר "הריני בסופך", ניחא שמכאן מוכח שיכולה היא, אבל לפי מה שפירשו התוספות שהספק הוא בכוונת דבריה, אם כן מה ענין זה לבעל!?

5. כמו [בראשית ג] "ויאמר ה' אלהים אל הנחש וגו'. ואיכה אשית בינך ובין האשה ובין זרעך ובין זרעה, הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב", ותרגם אונקלוס: "הוא יהא דכיר לך מה דעברת ליה מלקדמין ואת תהא נטיר ליה לסופא", [ורש"י בחומש לא פירש כן].

6. כמו [בראשית כו ה] "עקב [חלף] אשר שמע אברהם בקולו".

7. ב"משנה למלך" [נזירות ב ד] הקשה מסוגיא זו על התוספות לעיל כא ב ד"ה אלא, שהסיקו, שאין בזה משום "בל יחל", ראה שם.

הוא הבעל דלא מצוי מיפר משום שנאמר: "לא יחל דברו"; (9) הוא אשה דאמרה "הריני בעקביך" היא נמי מותרת שהרי התפיסה את עצמה בה עד סופה.

ודחינן: לא כאשר הוכחת, ולעולם בין הוא ובין אשה שאמרה "הריני בעקביך" בעיקרא מתפיש, והטעם שהבעל אינו יכול להפר אינו משום שעל ידי כך תופר נזירותו —

והכא במשנתנו לכן אין הוא יכול להפר: כיון דאמר לה "ואני" כאומר "קיים ליכי" דמי, ואינו יכול להפר נדר שהוקם על ידו.

ולכן אי מיתשל אהקמתו [אם יישאל על הקמתו ויבטלנה למפרע] מצוי מיפר כי נתבטלה הקמתו, ואי לא יישאל על הקמתו, לא יכול הוא להפר שהרי הנזירות מקויימת.

שנינו במשנה: הריני נזיר, ואת, ואמרה אמן, מיפר את שלה ושלו קיים:

ורמינהו:

"הריני נזיר, ואת" ואמרה אמן, שניהם אסורין, ואם לאו שלא אמרה אמן הרי

שניהם מותרין, (10) כי כך אמר לה: "הריני נזיר אם את", כלומר: אם את תהיי נזירה כמותי אז אהיה נזיר, ואם לא תרצי להיות נזירה, אף אני איני נזיר, וכיון שלא קיבלה על עצמה להיות נזירה, אף הוא אינו נזיר.

והרי מה ששנינו "שניהם אסורין" בהכרח שכוונת הברייתא היא לומר: "שניהם אסורים" אפילו על ידי הפרה, שאם לא כן מאי קא משמע לן; וטעם הברייתא הוא, משום ש"בעל מיעקר עקר" וכיון שעל ידי הפרתו נעקר גם נדרו שתלה בה, הרי זה עובר ב"לא יחל דברו".

ותיקשי על משנתנו ששנינו: "מיפר את שלה ושלו קיים"! (11)

אמר רב יהודה: תני בברייתא: "הריני נזיר ואת ואמרה אמן מיפר את שלה ושלו קיים" וכמו ששנינו במשנתנו, והטעם הוא משום ש"בעל מיגז גיזו", ואין נזירותה נעקרת למפרע, עד שנאמר: על ידי הפרתו נעקרת גם נזירותו. (12)

אביי אמר:

ב. ב"משנה למלך" [נזירות ב ד] הקשה מכאן על מסקנת התוספות לעיל כא ב ד"ה אלא, שאין חשש "בל יחל" כשמפר את נדרה ועל ידי כך מתבטל גם נדרו, וראה מה שכתב ליישב ב"קרן אורה", וראה עוד ב"ארזי הלבנון" אות מ שהביא כמה ישובים בזה משם האחרונים.

12. מלשון התוספות נראה, שאין רב יהודה משבש את הברייתא אלא מוסיף עליה: "שניהם אסורין [עד שלא יפר] ומיפר את שלה ושלו קיים" ואכן במה ששנינו "ושניהם אסורין" אין שום חידוש, ועיקר החידוש הוא במה ששנינו

9. כתבו התוספות שהמשפט הבא אריכות לשון בעלמא הוא.

10. מדברי התוספות נראה [וכן נראה בשאר הראשונים, ארזי הלבנון] שאין גורסים "מפני שתלה נדרו בנדרה".

11. א. הקושיא נתבארה על פי הבנת ה"קרן אורה" בדברי התוספות, וראה שם שהקשה, שיש לומר בדעת משנתנו שהיא חולקת על הברייתא וסוברת שבעל מיגז גיזו [וכמסקנת הגמרא לעיל], ולכן מיפר את שלה ושלו קיים.

מתניתין:

האשה שנדרה בנזיר, והיתה שותה ביין ומטמאה למתים שהיא אסורה בהם, הרי זו סופגת את הארבעים.⁽¹⁾

הפר לה בעלה את נדר נזירותה, והיא לא ידעה שהפר לה בעלה, ונתכוונה לאיסור והיתה שותה ביין ומטמאה למתים, בכל זאת אינה סופגת את הארבעים, כי אף שהיא נתכוונה לעשות איסור, הרי עלה בידה דבר היתר.

רבי יהודה אומר:

אם אינה סופגת את הארבעים כלומר: אם אין בה חיוב מלקות ארבעים של תורה, בכל זאת הרי היא סופגת מכת מרדות מדרבנן מפני שנתכוונה לאיסור.⁽²⁾

אפילו תימא בדקתני בברייתא "שניהם אסורין", ולהשמיענו באה הברייתא שאינו יכול להפר את שלה כי "בעל מיעקר עקר" ונמצאת אף נזירותו בטילה, ואינו יכול לחלל את דיבורו משום "לא יחל דברו"⁽¹³⁾ —

ודקשיא לך: אם כן למה שנינו במשנתנו: מיפר את שלה ושלו קיים! ? אימא לך: אין דומה נידון משנתנו לנידון הברייתא, כי הברייתא מיירי כגון דאמר לה בפירוש: "הריני נזיר אם⁽¹⁴⁾ את", דקא תלי נדרו בנדרה [ואם כן תלה בפירוש את נדרו בנדרה].

ומתניתין מיירי כגון דאמר לה בלשון שאלה: "הריני נזיר ואת" — מאי? ולא תלה את נדרו בנדרה, ומשום הכי מיפר את שלה, ושלו קיים.

כג-א

אינה סופגת את הארבעים", לכן שנינו ברישא "סופגת את הארבעים", והסיפא נצרכה כדי להשמיענו, שאף על פי שנתכוונה לאיסור, מכל מקום אינה לוקה, כן כתבו התוספות כאן [ונדפס לעיל כ ב; וראה בתוספות לעיל כא ב ד"ה לעולם, שכתבו בנוסח אחר קצת, ראה שם].

אלא שבגמרא שם מבואר, דכל זה אם תמצי לומר ש"בעל מיעקר עקר", אבל אם בעל "מיגז גיז" וכמסקנת הגמרא שם, יש לפרש את המשנה שהיא עוסקת במי שהיפר לה בעלה, וקא משמע לן שהבעל "מיגז גיז" ולכן סופגת היא את הארבעים, וכן פירשו הרמב"ם והרע"ב בפירוש המשניות, וב"באר משה" תמה על התוספות מכת זה.

2. התוספות [נדפסו בתחילת הפרק] הביאו, שמכת מרדות היא בלי מנין אלא מכין אותו עד שתצא נפשו או עד שמקבל עליו; וכתבו

"מיפר את שלה ושלו קיים", ולהשמיענו שבעל "מיגז גיז", ולכן אף שזירותה הופרה, מכל מקום נזירותו קיימת; "ארזי הלבנון" בשם מפרשים.

13. הקשה ב"משנה למלך" [נדרים יג ד]: אם כן נמצא שאביי סובר בעל "מיעקר עקר", וזה הוא נגד מסקנת הגמרא לעיל [כב א] שהבעל "מיגז גיז"! ? וראה מה שביאר שם ומה שכתב ב"באר משה".

14. כן נראה הגירסא מדברי התוספות, "ארזי הלבנון" בשם "כתר תורה".

1. בגמרא לעיל כא ב נתבאר, שמשנה שאינה צריכה היא, ולא נכתבה אלא אגב ששנינו בסיפא: "היפר לה בעלה והיא לא ידעה שהיפר לה בעלה והיתה שותה ביין ומטמאה למתים